

НЕЗАКІНЧЕНІ РЕЧЕННЯ ЯК МАРКЕР ЕМОЦІЙНОГО МОВЛЕННЯ В ДРАМАТИЧНИХ ТВОРАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Людмила Томусяк

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасної
української мови Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
l.tomusyak@chnu.edu.ua*

Емоційність як одна з яскравих якостей особистості в людині не може не проявлятися якимось чином у мові. Вона впливає як на оформлення думки адресантом, так і на сприйняття цієї думки адресатом. Емоційність мовлення допомагає авторові художнього твору створювати неповторні образи, різні лексичні поєднання та синтаксичне оформлення, впливати на почуття читача. Саме автор обирає форму синтаксичної конструкції для вираження своїх думок і почуттів, створює художньо-естетичну канву свого твору, адже в мові поєднуються інтелектуально-логічний та емоційно-суб'єктивний компоненти висловлення.

Типовим засобом вираження емоційності є незакінчені речення. У художньому мовленні вони надають висловленню образності та розмовного колориту, а також вибудовують художній образ. Мовленнєва практика Лесі Українки, лірика за покликанням, пов'язана з рідним Поліссям, де вона пізнала красу слова, народну творчість, міфологію. Змальовуючи в своїх творах різноманітні образи, Леся Українка завжди акцентувала увагу на внутрішній сутності характеру, скрупульозно відтворюючи кожен порух думки, душі, емоцій. І в цьому було новаторство мисткині, народження нового типу художнього мислення.

Леся Українка у своїй манері поетичного опису активно послуговується способом синтаксичної незавершеності, обривом висловлення, коли опущена частина речення актуалізується. Незакінчені речення містять великий потенціал вираження різних комунікативно-прагматичних значень.

Аналіз текстових фрагментів, що містять незакінчені висловлення, вказує на їх широке функціонування у діалогічному

мовленні героїв драматичних творів Лесі Українки. Здебільшого вони відображають емоційне, навіть афективне мовлення. Спектр емоцій різноманітний. Це: 1) схвилюваність мовця, коли йому важко віднайти потрібне слово: (Бруклі) – *Ні, пане вчителю, коли вже так, то я б вас попросила... Тільки де там! Се це дорожче вийде ... але що ж, я б, може, відробила при нагоді...* (с. 289);

2) розгубленість, що теж пов'язана із труднощами знайти необхідне слово: (Маріквіта) – *Не знаю ... Він казав ... Воно-то правда – зухвало трохи, бо квітки з гранати – то знак жаги. Та що я поясню! Адже се всім відомо* (с.540);

3) невпевненість, сумнів: (Бруклі) – *Чи не дали б мені оцю фігуру?... Вона ж, либонь, дарма стоїть у вас... Мені б здалась ...* (с. 289);

4) ніяковість, збентеження: (Хілон) – *Вибачай ...але... я, власне, не прийшов учитись ...*(с.571);

5) сум'яття, страх: (Бруклі злякано) – *Простіть... Я...не знала... я не хтіла...* (с.290); (Едіта) – *Моє обличчя! Господи, рятуї і змилуйся ...На вік, на вік загинув...* (с.258);

6) сором, незручне становище: (Кембль) – *Радніший би мовчати я, братове. Бо се таке... Ну, як його й казати!.. (До Річарда) от бачиш, Річарде, увів ти в славу мою дочку...* (с.263);

7) обурення: (Кембль) – *Ну, се вже, дочко, тес... не по правді. Се ти неначе коверзуєш...* (с.271);

8) гнів, образа: (Дженні) – *Ні! Не хочу я! Хіба я послідніша, щоб він мене...* (с.271); (Річард) – *Простіть, панове... час мені до школи... Чи пак до церкви... я піду... прощайте!* (с.294);

9) емоційна виснаженість, знесилля: (Анна (в знесиллі)) – *Я не можу... той камінь... він не тільки пригнітає, він душу кам'янить... се найстрашніше...* (с.544-545).

Специфіка досліджуваних синтаксичних структур полягає у відображенні чуттєвого сприйняття явищ і подій об'єктивного світу.

Список використаної літератури

1. Українка Леся. Твори: В 2 т. – К.: Наук. Думка, 1987 р. – Т.2. – 728 с.